

12.4.-94

32/302/93

TURKU, II

PORTHANIN PUISTO

KERTOMUS LUETTU.
ARHISTOINTI.

Martta Hämäläinen
18.5.94

tallennettu
Henkepetäin
11.6.1999

Jaana Pietilä

Koekaivaus 27.-28.10.1993
Tutkija Heljä Brusila
Turun maakuntamuseo

Sisältö

Aluksi	2
Historiallista taustaa	2
Aikaisemmat tutkimukset	3
Syksyn 1993 tutkimukset	4
Yhteenveto havainnoista	7
Lopuksi	8
Kirjallisuus	9

Liite 1	Yleiskartta
Liite 2	Koeoja 1
Liite 3	Koeoja 2
Liite 4	Koeoja 3
Liite 5	Koeoja 4
Liite 6	Vanhan Suurtorin koillisreunan sijainti koetutkimusten perusteella
Liite 7	Vanhan Suurtorin koillisreuna sijoitettuna karttapohjalle 1:500 Tillbergin kartan 1808 perusteella

Valokuvat 1-11

ALUKSI

Vanhan Suurtorin rakennusten kunnostustöiden ohessa otti Suurtori -työryhmä esille myös itse torialueen kehittämisen. Ajatuksena oli, että arvokkaan torialueen historialliset aikakaudet tuotaisiin selkeästi esille samalla kun toria kehitettäisiin toimivaksi ja käyttökelpoiseksi nykypäivänkin tarpeita ajatellen. Torialueen historian esittäminen on ehdotettu toteutettavaksi mm. siten, että torin vanha, paloa edeltänyt reuna merkittäisiin Porthanin puiston nurmikkoon graniittipaasin. Torin nykyisen asfalttipinnan vaihtamisesta mukulakiveykseen on myös keskusteltu, samoin toripinnan laskemisesta.

Suurtori-työryhmä pyysi Turun maakuntamuseota selvittämään torin paloa edeltäneen laajuuden. Torin reunan määrittelemineen puistoon osoitettiin kuitenkin vaikeaksi, koska käytettävissä ei ollut kenttädokumentointiin perustuvaa tietoa. Historiikirjoituksissa ja paloa edeltävissä kartoissakin torin mitat vaihtelivat jonkin verran. Ainoa keino Suurtorin reunan selville saamiseksi olivat puistoon kaivettavat koeojat. Kokouksessaan 18.1.1993 työryhmä pyysi maakuntamuseota laatimaan tutkimukselle suunnitelman ja kustannusarvion, joka hyväksyttiin 27.5.93 pidetyssä kokouksessa. Tutkimuskulut — n. 10.000 mk — sovittiin maksettavaksi Suurtori-projektin määrärahoista. Tutkimuslupa anottiin museovirastosta 5.10.93 ja kirjallisena se saatiin 4.11.1993.

Oheisen kenttätöraportin alkuperäinen kappale arkistoidaan Turun maakuntamuseon arkistoon ja kopiot siitä toimitetaan museovirastoon ja Suurtori-työryhmän käyttöön. Valokuvat on luetteloitu Turun maakuntamuseon valokuva-arkistoon numeroilla KF94 202-KF94 217. Esinelöytöjä koekaivauksissa ei talletettu.

HISTORIALLISTA TAUSTAA

Turun paloa edeltävien karttojen mukaan (Gangius 1634, Gadolin 1750-l., Tillberg 1808) Vanha Suurtori oli muodoltaan pitkänomainen ja jokeen päin hieman kaventuva aukio. Torin itäpäässä sijaitsi raatihuone ja jokirannassa torin keskellä oli kaipa puotirivi, josta 1808 oli enää jäljellä kolmannes. Molemmiin puolin toria sijaitsivat tontit, joiden torin puoleiset rakennukset nousivat heti torin reunasta.

Suurtorin laajuutta — pituutta ja leveyttä — valaisevat tiedot poikkeavat jonkin verran toisistaan. Turun kaupungin historiassa C.J. Gardberg (1971, 271) mainitsee keskiaikaisen torin pituudeksi 80 m ja leveydeksi 20 m. Tiedon alkuperä ei käy tekstistä ilmi. Gardbergin tietoon viitaten Oscar Nikula (1987, 91) toteaa torin olleen 1500-luvulla saman laajuisen. Seuraavan vuosisadan eli 1600-luvun osalta Raimo Ranta (1975,58) toteaa torin pituudeksi 200 kyynärää (118,8 m) ja leveydeksi 50 kyynärää (29,7 m). 1700-luvun osalta Oscar Nikula (1970,46) mainitsee samat lukemat.

Yllä mainituista vuoden 1827 paloa edeltävistä kartoista mitattuna torin laajuudelle saadaan seuraavat lukemat (mittaukset on tehty tätä työtä varten ja kyynärlukemien tarkkuus riippuu mittaustarkkuudesta, tässä tarkkuus on noin 1 kyynärä, pituus on mitattu raatihuoneesta jokirantaan):

	Gangius	Gadolin	Tillberg
Pituus	205 k=121,7 m	200 k=118,8 m	205 k=121,7 m
Leveys			
Pinelan kohd.	41 k=24,4 m	41 k=24,4 m	41 k=24,4 m
Brinkalan ed.	48 k=28,5 m	46 k=27,3 m	46 k=27,3 m

Torin pituus 205 kyynärää vastaa hyvin torin nykyistä pituutta, joka on 122 m (mitattu karttapohjalta 1:500 raatihuoneelta jokirantaan). Torin leveys on nykyisin 16,5-16,7 metriä.

Kaupungin tärkeimmän torin kunnossapidosta on olemassa useampia mainintoja jo 1600-luvulta. Tavallisesti ne ovat peräisin yleisistä raastuvankokouksista, joissa kaupunkilaisille annettiin määräyksiä torin kunnostamisesta. Määräykset koskivat yleensä toripinnan tasoittamista ja hiekoittamista, jotka tehtiin talkoovoimin. Ensimmäiset tiedot Vanhan Suurtorin kiveämisestä ovat vuodelta 1737. Kiveys uusittiin v. 1771. (Ranta 1975, 60; Nikula 1970, 102)

AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET

Vanhan Suurtorin alueella ei ole suoritettu kenttätutkimuksia, jotka valaisisivat torin laajuutta. Arkeologiset tutkimukset, joita alueella on tehty ja joista on olemassa dokumentointeja (TMM, arkisto), ovat tapahtuneet erilaisten kaivuutöiden yhteydessä ajoväylän tai Katedraalikoulun puoleisen jalkakäytävän kohdalla. Dokumentoinnit ovat peräisin muutamasta Brinkalantalon ja Katedraalikoulun seinustalle tehdystä perustusten tarkastuskuopasta sekä vuonna 1978 kaivetusta kokoojaviemärikaivannosta, joka ulottui jokirannasta Suurtorin halki Uudenmaankadulle ja Hämeenkadulle. Nämä kaivannot valaisevat lähinnä alueen kulttuurikerrostumien luonnetta ja rakennusjäännöksiä.

Kokoojaviemärikaivannon seinämäpiirroksat osoittavat, että ajoväylän keskikohtala asfaltin alla on n. 70-80 cm:n vahvuinen hiekkakerros ja vasta tämän alta alkavat kulttuurikerrostumat. Kulttuurikerrostuman yläosassa — n. 70-90 cm:n syvyydessä — oli paikka paikoin jäljellä mukulakiveykseltä vaikuttaneen kiveyksen rippeitä. Tämän kaivannon perusteella näyttäisikin siltä, että paloa edeltävä kiveys on kuorittu pois ajoväylän kohdalta joko jo heti palon jälkeen tai vasta asfaltin pohjustustyön yhteydessä.

Jalkakäytävälle Katedraalikoulun ja Brinkalan talon seinän viereen 1970- ja 1980-luvuilla kaivetujen kuoppien dokumentoinneista käy puolestaan ilmi, että alkuperäistä, vuoden 1827 paloa edeltänyttä mukulakiveystä on vielä jäljellä jalkakäytävän alla. Sen syvyys nykyisestä jalkakäytäväpinnasta on noin 70-90 cm. Tämän yläpuolella, noin 20-30 cm:n syvyydessä pinnasta mitattuna, on toinen mukulakiveys, joka on ilmeisesti nykyisen jalkakäytävälaatoituksen edeltäjä palon jälkeiseltä ajalta.

SYKSYN 1993 TUTKIMUKSET

Tutkimusten tavoitteet ja ajankohta

Tutkimuksen tavoitteeksi asetettiin torialueen koillisreunan ja sitä kautta torin leveyden selvittäminen. Tämän katsottiin olevan mahdollista muutaman koeajan avulla, koska tonttien torin puoleiset rakennukset sijaitsivat torin reunassa ja niiden kivijalkojen uskottiin olevan vielä paikoillaan. Koeojien oletettiin antavan viitteitä myös siitä, oliko torin paloa edeltäneestä mukulakiveyksestä jäänyt jotain jäljelle puiston puolelle.

Koeajat keskitettiin Porthanipuistoon ja työ pyrittiin suorittamaan mahdollisimman vähin koekuopin, jotta puiston maaperä ja vanha puusto välttyisivät suuremmilta vaurioilta. Torilta pohjoiseen kohti tuomiokirkkoa johtaneiden katujen — Suuren Kirkkokadun, Pienen Kirkkokadun ja Kirkkokadun — sijainnin täsmentämistä ei katsottu tässä yhteydessä aiheelliseksi, koska toimenpide olisi vaatinut puiston ja kaualueenkin laajempaa avaamista.

Kaupungin puutarhan edustajan kanssa sovittiin, että tutkimustyö suoritetaan syksyllä loka-marraskuussa, jolloin puusto on lepotilassa eikä ole kovin herkkä vaurioille. Tämän vuoksi koekuopituksen parhaaksi ajankohdaksi katsottiin lokakuun loppu. Tutkimukset tehtiin 27.-28.10.1993 Turun maakuntamuseon tutkijoiden Heljä Brusilan ja Antti Niskakosken toimesta.

Tutkimusmenetelmät

Koekuopat katsottiin tarkoituksenmukaisimmaksi tehdä koneellisen (bob cat) kaivuun seurannan periaatteella, koska nurmikkomullan alainen maaperä oli raunioiden ja toripinnan tasolle asti mitä todennäköisimmin palossa syntyneen karkean rakennusjätteen — soran, tiilimurskan ja kiven — sekaista maata. Sen vahvuudestaakaan ei ollut puiston osalta etukäteistietoa. Perustusten kohdalla kaivu ulotettiin vain seinämuurien tasolle ja muurin ulkopuolella toripinnan tasolle kiveyksen olemassaolon tarkastamisen takian. Kiinteitä rakenteita ei rikottu.

Koeojien paikat määriteltiin ensisijaisesti Tillbergin v. 1808 laatiman kartan mukaan, jonka oletettiin ilmaisevan torinreunan likimääräisen sijaintipaikan. Koeojien sijaintiin vaikuttivat ratkaisevasti myös puiston vanha puusto sekä käytävät. Niiden vaurioittamista pyrittiin välttämään. Tämän vuoksi koeojien paikat tarkastettiin etukäteen kaupungin puutarhapuolen edustajan kanssa.

Koeojien paikantamista ja kartoittamista varten puistoon merkittiin paalut A ja B, jotka kiinnitettiin toisaalta Hjeltin talon toisaalta Katedraalikoulun kivijalan nurkkaan (liite 1). Paalun A etäisyys nykyisen puiston lounaisreunasta oli 10 m. Paalu A oli näin myös 10 m:n linjan 0-piste. Koekuopat kiinnitettiin tähän linjaan. 10 m:n linja otettiin peruslinjaksi myös siksi, että paloa edeltävien karttojen mukaan tonttien raja näytti sijaitsevan tämän linjan tuntumassa. Korkeustaso johdettiin Katedraalikoulun joen puoleisessa kivijalassa olevasta korkeuskiintopisteestä +5.148.

Tutkimustulokset koekuopittain

Koeoja 1

- Sijainti** Porthanin puiston etelänurkassa. (Liite 1, kuva 1)
Koeojan pohjoispääty 10 m:n linjalla Suurtorin reunasta laskien. Paikan valintaan vaikuttivat karttalaskelmat sekä alueella havaittu vähäinen maastokohouma, jonka oletettiin merkitsevän maanalaista kiviperustusta.
- Laajuus** Pituus 2,5 m, leveys 0,9 m, syvyys pohjoispuoliskossa 1,5 m ja eteläpuoliskossa 0.6 m (poistettiin vain puistomulta)
- Havainnot** Muurattu seinämuuri. (Liite 2, kuvat 2-4)
Seinämuuri paljastui heti kuopan pohjoisreunalta. Sen syvyys on noin 50-60 cm maanpinnasta ja päällä oli 45 cm:n vahvuinen puistomultakerros sekä 10 cm:n vahvuinen laasti-tiilimurskakerros, joka on tavallisesti ensimmäinen merkki paikalla olevasta muuratusta rakenteesta.
Seinämuuri on muurattu luonnonkivista, joiden ulkopinta on suhteellisen tasainen. Välissä on laastia ja tiilenkappaleita. Muuraus oli osin rapautunutta. Tiililimitystä tai edes kokonaisia tiilejä esiin kaivetussa muuriinosassa ei ollut.
Seinämuuri oli pystyseinäinen n. 1 m:n syvyyteen asti, josta alkoivat kivijalan ulkonevat perustuskivet (ks. profiili A-B, liite 2).
- Koeojan raatihuoneen puoleisella sivulla maakerrostumat olivat sekaantuneet puistonosan halki aiemmin kaivetun kaivannon vuoksi. Joen puoleisessa seinämässä kerrostumat olivat ehjät ja ne sisälsivät rakennusjätettä (ks. profiilipiirros C, liite 2).
Huomionarvoinen seikka oli se, että mukulakiveyksestä ei havaittu jälkeäkään. Noin 1,15 m:n syvyydellä maanpinnasta(+588 m) oli kuitenkin noin 10 cm:n vahvuinen hiekkakerros, jota oli koko seinämän pituudelta ja joka kohosi hieman kivijalan vieressä. Kyseessä on mitä todennäköisimmin vanhan toripinnan taso, sillä tapana oli istuttaa kiveys hiekkakerrokseen.

Koeoja 2

- Sijainti** 16 m:n päässä länteen I. joen suuntaan paalusta A. (Liite 1)
Kuopan pohjoispääty oli 9.20 m:n kohdalla suurtorin reunasta laskien I. 80 cm lähempänä torinreunaa kuin kuopan 1.
- Laajuus** Pituus 6 m, leveys 0.9 m, syvyys 1 m.
- Havainnot** Koeojasta ei paljastunut minkäänlaista rakennuksen perustusta.

Noin 60 cm vahvan puistomullan alla oli vain rakennusjätettä sisältäviä (tiilimurskaa ja laastia) maakerroksia.

Mukulakiveyksestäkään ei havaittu merkkejä. Noin 1 m:n syvyydestä alkoi täälläkin hieno hiekkakerros, joka mahdollisesti kuvastaa vanhan toripinnan tasoa (Liite 3).

Koeoja 3

Sijainti Koeojien 1 ja 2 välissä, 11 m:n päässä paalusta A. (Liite 1, Kuva 5) Paikka valittiin sen perusteella, että maaperässä oli juuri ja juuri havaittavissa pieni kohouma matalan vajoaman (Pienen kirkkokadun linja) joen puoleisella sivulla. Kohouman katsottiin merkitsevän rakennuksen kivijalkaa. Koeojan pohjoispääty sijaitsi 10.80 m:n etäisyydellä Suurtorin reunasta.

Laajuus Pituus 2.50 m, leveys 0.90 m, syvyys n. 0.55 m.

Havainnot Muurattu seinämuuri. (Liite 4, kuvat 6-8)
 Muurin päällä oli noin 40 cm:n vahvuinen puistomultakerros ja 10 cm:n vahvuinen laasti-tiilimurskakerros.
 Seinämuuri vaikutti kaksiosaiselta: kaivannon poikki kulki kaksi laastilla muurattua kivijalkaa, joiden välissä oli 10-15 cm:n väli, jossa oli pelkkää multaa. Suurtorin puoleisen muurin pinta on hieman ylempällä tasolla (syvyys n. 50 cm maanpinnasta) kuin kirkon puoleisen muurin pinta (syv. 60 cm). Ensin mainittu on n. 40-50 cm leveä ja sen muuraamiseen on käytetty ainakin harmaakiveä ja laastia. Sen torin puoleisessa sivussa saattoi olla myös tiilimuurausta, sillä toisen harmaakiven ulkosivulla näytti olevan suoralinjainen laastimuuraus. Kirkon puoleinen muuri on niin ikään muurattu laastilla harmaakivistä. Se ulottui kaivannon päädyn ulkopuolelle, joten sen leveys jäi selvittämättä. Tämän muurin pintaa saatiin esiin n. 50 cm:n leveydeltä, mutta todennäköisesti se on leveämpi.

Kaksiosaiselta vaikuttavan seinämuurin tarkoituksesta ei saatu varmuutta tämän tutkimuksen puitteissa. Yksi mahdollisuus kuitenkin on se, että rakennuksen seinälinjaa on jonkun palon jälkeen muutettu. Toisaalta kyseessä voi olla pelkästään varsinaisen kivijalan ulkopuolinen tukirakenne.

Toripinnoitteesta ei saatu havaintoja tämän kaivannon osalta, koska kaivannon syvyys jäi runsaaseen puoleen metriin.

Koeoja 4

Sijainti Ravintola Pinelan eteläpuolella, 34 m:n päässä paalusta A ja 8-11 m:n välillä torin nyk. puistoreunasta mitattuna. (Liite 1, kuva 9)
 Paikan valintaan vaikuttivat tontin rajan sijainnin todennäköisyys paikalla paloa ed. karttojen perusteella, samoin puuston ja puistokäytä-

vien sijainti.

Laajuus Pituus 2,8 m, leveys 0,9 m, syvyys 0,55 m

Havainnot Kivijalka (Liite 5, kuvat 10-11)

Torin suuntainen kivijalka paljastui 8-9 m:n väliltä puiston nyk. reunasta mitattuna. Sen syvyys puistopinnasta on n. 55 cm (+554-559 myp). Kivijalan leveys on vain 50 cm ja se koostui pelkistä kivistä; laastia ja tiiltä ei oltu käytetty. Kivijalka vaikutti kevytrakenteiselta ja näyttäisi olevan puurakenteen perustus. Kivijalan päällä oli tamppaantunut hiekkakerros ja sen päällä 30-35 cm:n vahvuinen puistomultakerros. Tiilmurskaa ja laastia kivijalan yläpuolisessa kerrostumassa ei ollut. Kaivantoa jatkettiin kivijalasta tuomiokirkkoon päin 2 m. Koko matkalla puistomullan alla oli edellä mainitun kaltainen hiekkakerros. Puuston juurakon ja käytävän takia kaivantoa ei jatkettu enempää kumpaankaan suuntaan.

Kevyestä rakenteestaan huolimatta kivijalan voidaan katsoa merkitsevän tontin reunaa. Sen sijainti sopii hyvin aiemmin havaittujen perustusten linjaan ja se vastaa 1800-luvun kartan osoittamaa torin reunaa. Kyseessä voisi olla esim. tontille johtaneen porttirakennelman kohta.

YHTEENVETO HAVAINNOISTA

Torin reunan sijainti (Liite 6)

Koeojista 1 ja 3 saatiin esiin laastilla muuratut rakennuksen perustukset.

Koeojan 1 kohdalla rakennuksen seinälinja on sijainnut 9,8 m:n päässä nykyisen torin reunasta. Paloa edeltäneen Vanhan Suurtorin ja koillispuolen tontin raja on näin ollen sijainnut tällä kohdalla **27,2** metrin päässä Brinkalan talon kivijalasta (rakennuksen seinälinjasta kaivannon suuntaisesti Brinkalan talon kivijalkaan mitattuna). Tämän perusteella torin paloa edeltänyt leveys näyttäisi olevan tällä kohdalla 27 m:n paikkeilla, mikä vastaa myös Gadolinin ja Tillbergin karttojen osoittama leveyttä.

Koeojan 3 kohdalla seinälinjan tarkka sijainti on tulkinnanvarainen, koska kaivannosta paljastui kaksi laastilla muurattua muuria. Ne sijaitsevat torin suuntaisesti rinnakkain siten, että välissä oli noin 10-15 cm:n levyinen multamaa-alue. Torin puoleisen muurin ulkoreuna sijaitsee 9,5 m:n päässä nykyisestä torin reunasta ja tuomiokirkon puoleinen kivijalka vastaavasti 10,2 m:n päässä.

Rinnakkaiset muurit saattavat ilmentää torin ja tontin rajan siirtymistä, mutta kyseessä voi olla myös perustuksen rakenteeseen ja vahvistamiseen liittyvä piirre. Mikäli Suurtorin puoleista muuria pidetään tontin ja torin rajalinjana, on torin paloa edeltänyt reuna ollut tällä kohdalla **26,2** metrin päässä Katedraalikoulun kivijalasta. Mikäli taas sisempi muuri merkitsee tontin rajaa, on raja sijainnut **26,9** m:n päässä. Tillbergin kartan mukaan torin leveys oli tällä kohdalla 44-45 kynnärää eli 26,1-26,7 m, joten tutkimustulokset vastaavat hyvin tältäkin osin kartan esittämää torileveyttä.

Merkitystä ei liene sillä, kumman muurin mukaan raja merkitään.

Koeojan 2 kohdalta ei löytynyt minkäänlaisia merkkejä rakennuksen kivijalasta, mikä osaltaan vahvisti näkemystä, että alue on ollut ennen paloa torialuetta.

Koeojan 4 kohdalta löydettiin vain kevytrakenteinen kivijalka, joka ei ole voinut olla kivirakennuksen perustus. Koeojasta ei löytynyt mitään merkkejä muuratusta kivirakennuksesta (laasti, tiilimurska), vaikka vuoden 1742 peräisin olevan kartan perusteella niitä odotettiin tältä alueelta löytyvän. Kyseisessä kartassa tälle kohdalle torin varteen on nimittäin merkitty pitkä kivirakennus. Syynä voi olla se, että paikalla on ollut porttikäytävä tai rakennus on tuhoutunut palossa ja korvattu kevytrakenteisellä rakennuksella. Kivijalan sijainti vastaa kuitenkin kaikkien yllä mainittujen karttojen osoittamaa torin reunaa. Tällä alueella torin reuna näyttäisi sijainneen **24,5 m:n** etäisyydellä Katedraalikoulun kivijalasta.

Torikiveyksestä

Vanha Suurtori oli kivetty viimeistään 1700-luvun alkupuoliskolla. Brinkalantalon ja Katedraalikoulun puoleisen jalkakäytävän alla vanhaa torikiveystä näyttäisi vielä olevan jäljellä noin 70-90 cm:n syvyydessä katutasosta laskien. Porthanipuiston puolella torikiveyksestä ei sen sijaan enää havaittu jälkeäkään. Ainoa merkki, jonka voidaan otaksua merkitsevän toritasoa oli koeojien 1 ja 2 alueelta todettu noin 10 cm:n vahvuinen hiekkakerros. Koeojan 1 kohdalla sen pinta oli noin +588 tasolla ja koeojan 2 kohdalla +552 tasolla. Edellä on jo todettu, että myöskään ajoväylän keskikohdalle kaivetusta viemärikaivannosta ei havaittu varmoja merkkejä kiveyksestä. Molempien havaintojen perusteella näyttäisi siltä, että torin kiveys on kuorittu pois palon jälkeen ja käytetty hyväksi muualla.

LOPUKSI

Porthanin puistossa lokakuussa 1993 toimeenpannut koekaivaukset suoritettiin ympäristön asettamien rajoitusten vuoksi mahdollisimman vähin koekuopin. Tästä huolimatta tutkimusten voidaan katsoa täyttäneen tarkoituksensa. Kolmesta koeojasta neljästä saatiin esiin rakennuksen perustukset, jotka mm. sijaintinsa ja suuntansa perusteella voitiin tulkita torin reunassa olleiden rakennusten perustuksiksi. Paloa edeltävien karttojen (etenkin Tillberg 1808) osoittamasta torin reunan sijainnista esiin kaivetut perustuksen osat poikkesivat niin vähän, että sillä ei ole merkitystä torin reunan merkitsemisen kannalta. Tutkimustulokset ja mainitut kartat tukevat näin ollen toinen toisiaan. Paloa edeltäneen Vanhan Suurtorin tuomiokirkon puoleinen reuna voidaan entistä perustellummin merkitä puistoon esim. Tillbergin kartan pohjalta. Kyseisen kartan osoittama torin reuna on sijoitettu tämän työn yhteydessä liitteen 7 karttapohjalle 1:500. Etenkin kyynäramittauksiin helposti tulevia mittausrvirheitä on pyritty minimoimaan paitsi useammin tarkistusmittauksin myös ristikkäismittauksin eri kiintopisteistä.

KIRJALLISUUTTA

- Gardberg, C.J. Turun kaupungin historia. 1100-luvun puolivälistä vuoteen 1366. Turku 1971.
- Nikula, Oscar Turun kaupungin historia 1721-1809. Turku 1970.
- Nikula, Oscar Turun kaupungin historia 1521-1600. Turku 1987.
- Ranta, Raimo Turun kaupungin historia 1600-1721. Turku 1975.

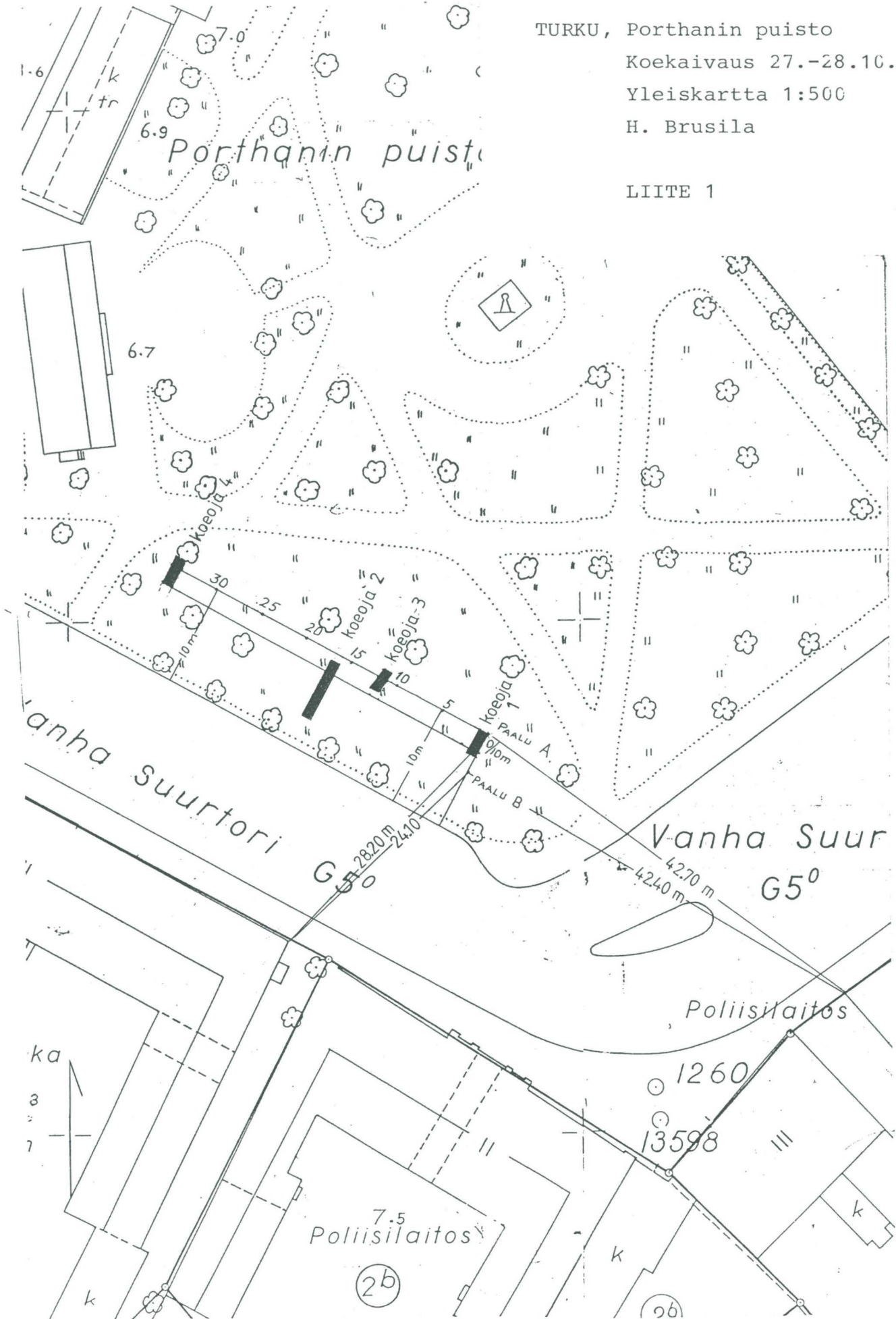
Turussa 20.1.1994

Heljä Brusila
Turun maakuntamuseo

TURKU, Porthanin puisto
Koekaivaus 27.-28.10.1993
Yleiskartta 1:500
H. Brusila

LIITE 1

PROFIILI

A — B

TURKU II, Porthanin puisto

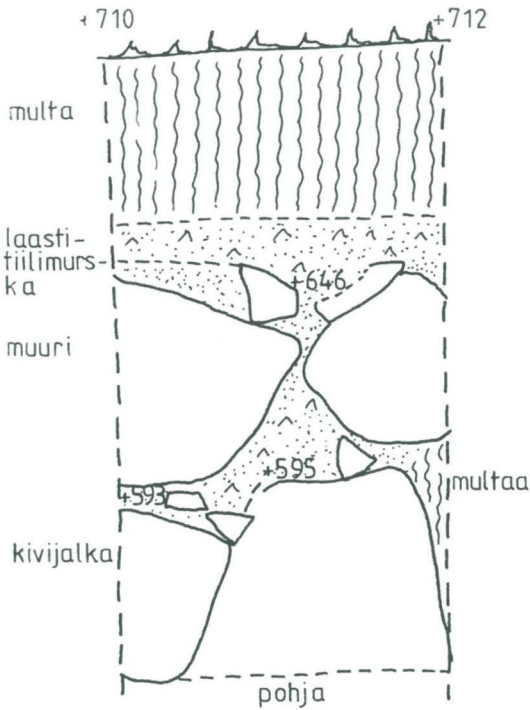
Koekaivaus 27.-28.10.

1993

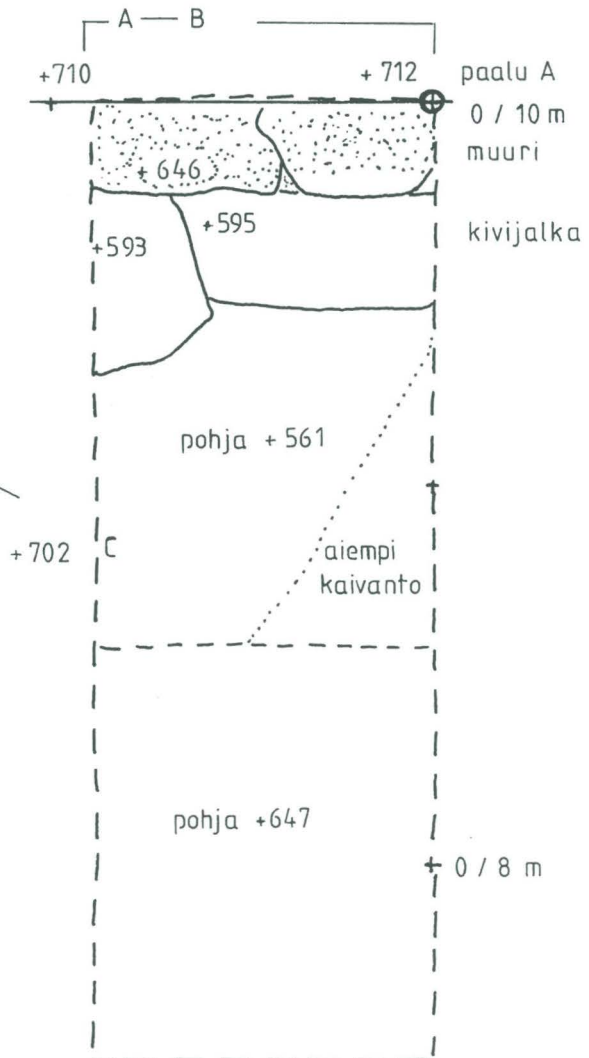
Koeoja 1

MK 1:20

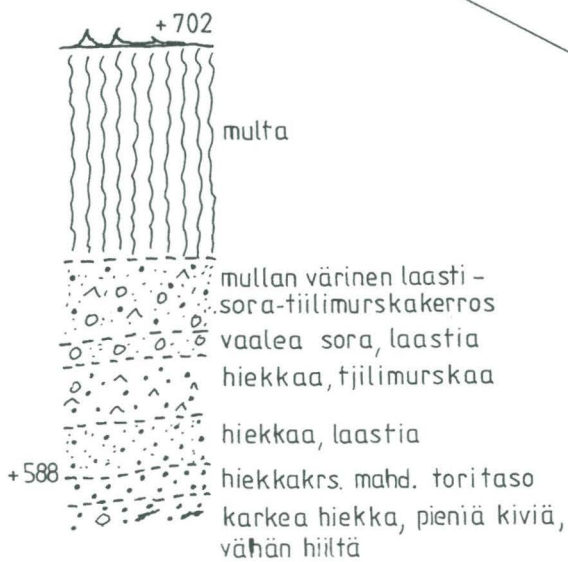
H. Brusila

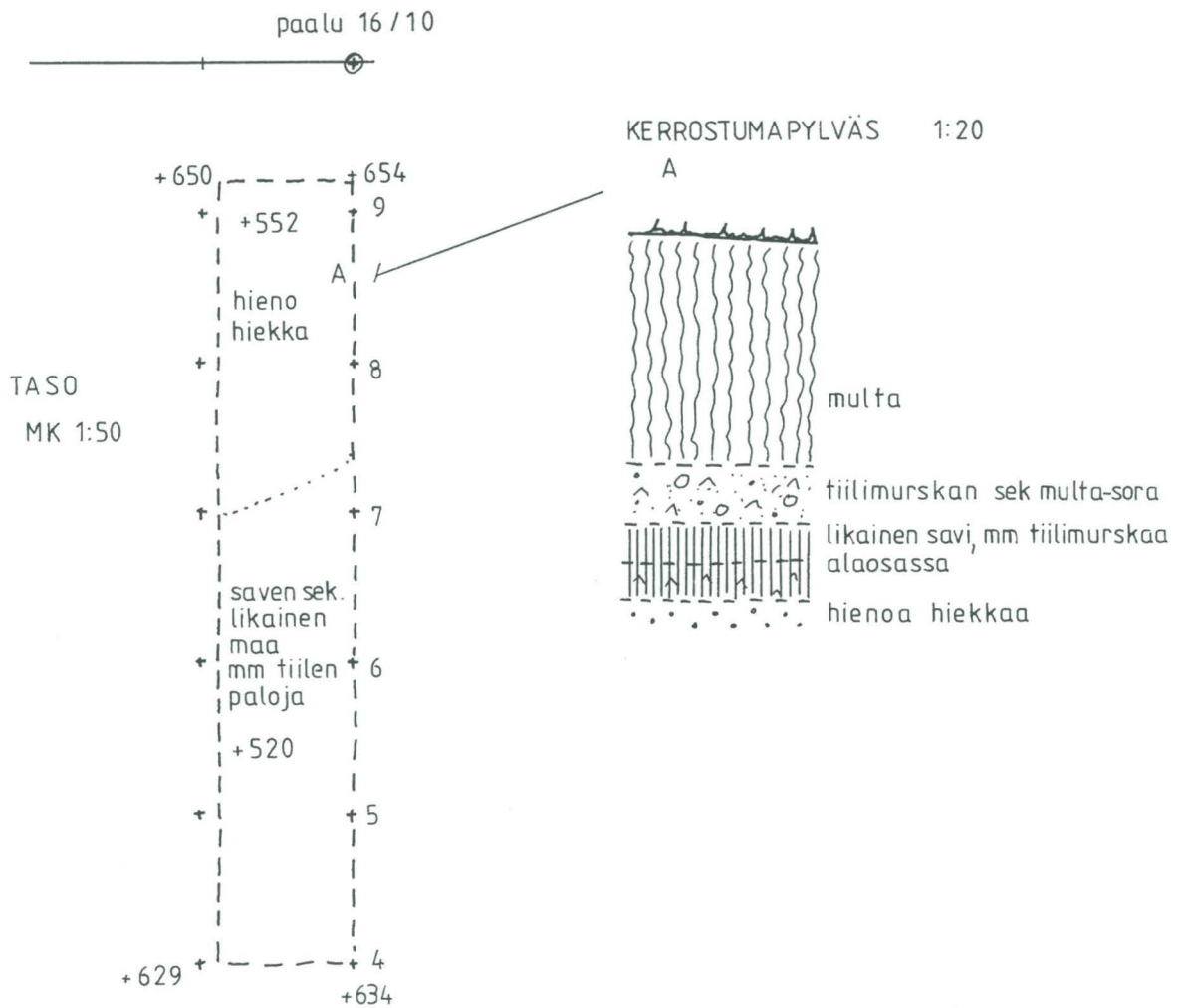
TASO

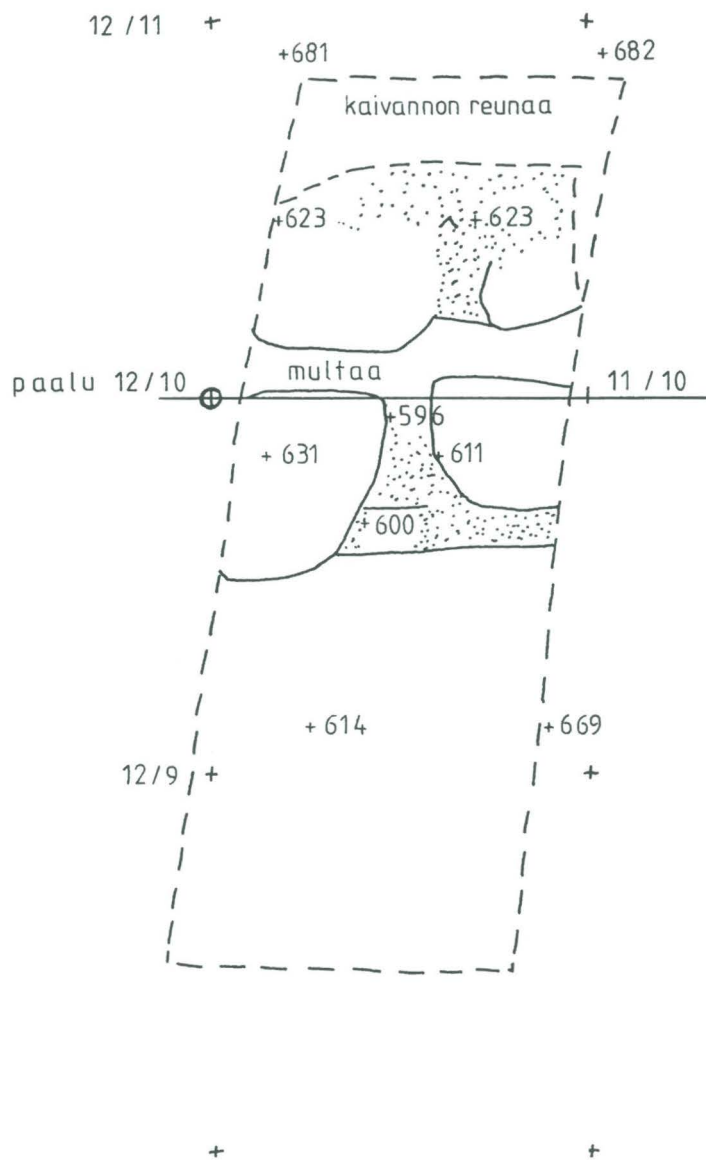
KERROSTUMAPYLVÄS C

TURKU II, Porthanin puisto
 Koekaivaus 27.-28.10.
 1993
 Koeoja 2
 Taso 1:50
 Kerrostumapylväs A 1:20
 H. Brusila

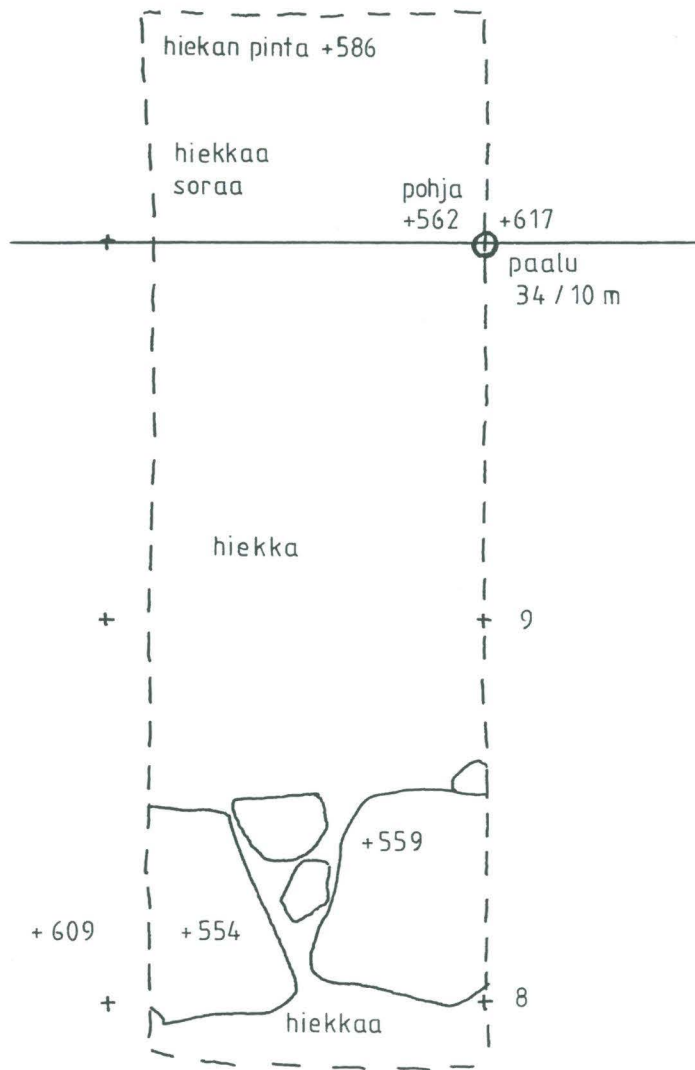

TURKU II, Porthanin puisto
Koekaivaus 27.-28.10.
1993
Koeoja 3
Taso 1:20
H. Brusila

LIITE 5

TURKU II, Porthanin puisto
Koekaivaus 27.-28.10.
1993
Koeoja 4
Taso 1:20
H. Brusila

TURKU, Porthanin puisto

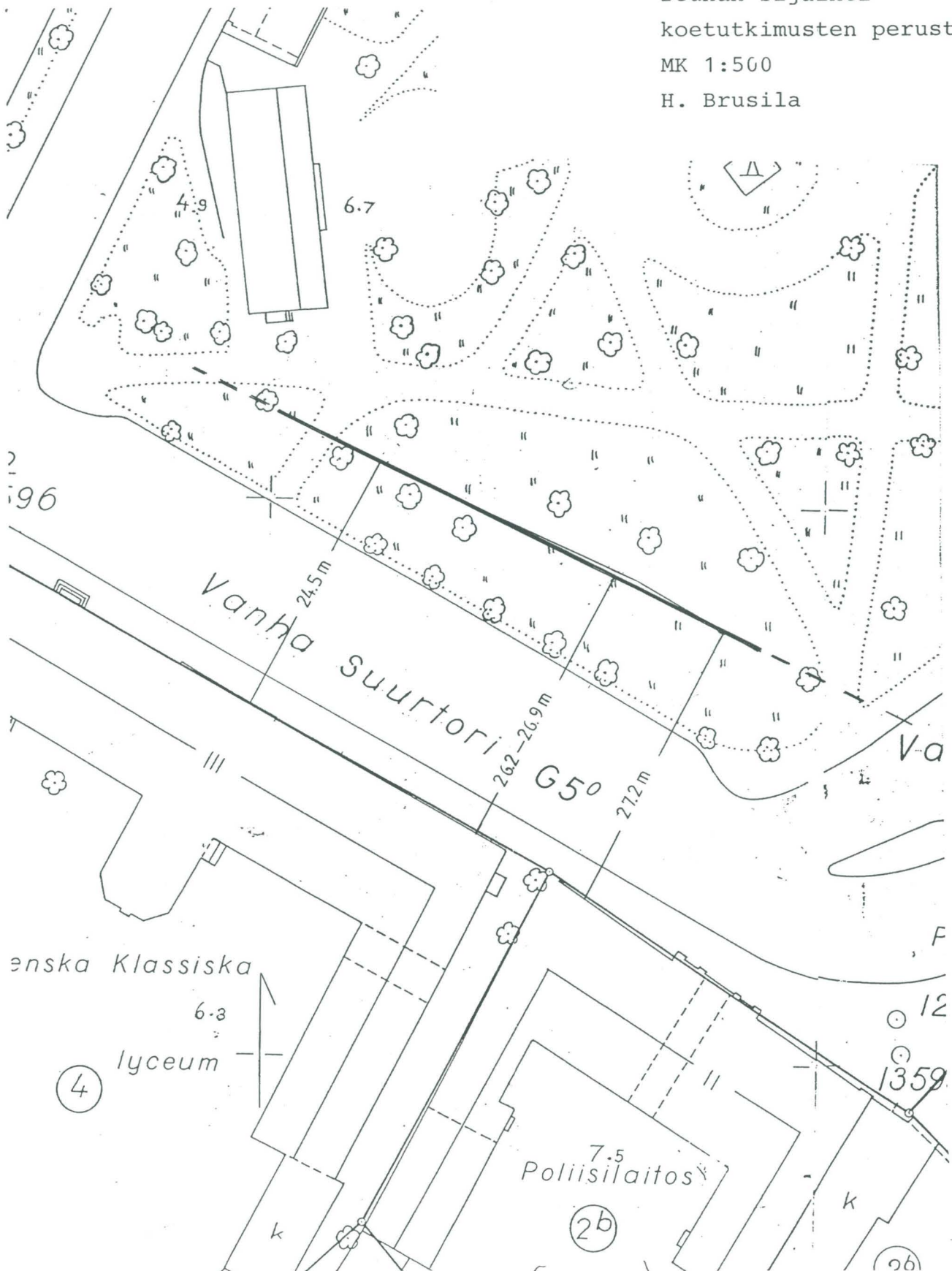
Koekaivaus 27.-28.10.1993

Vanhan Suurtorin koillisreunan sijainti

koetutkimusten perusteella

MK 1:500

H. Brusila

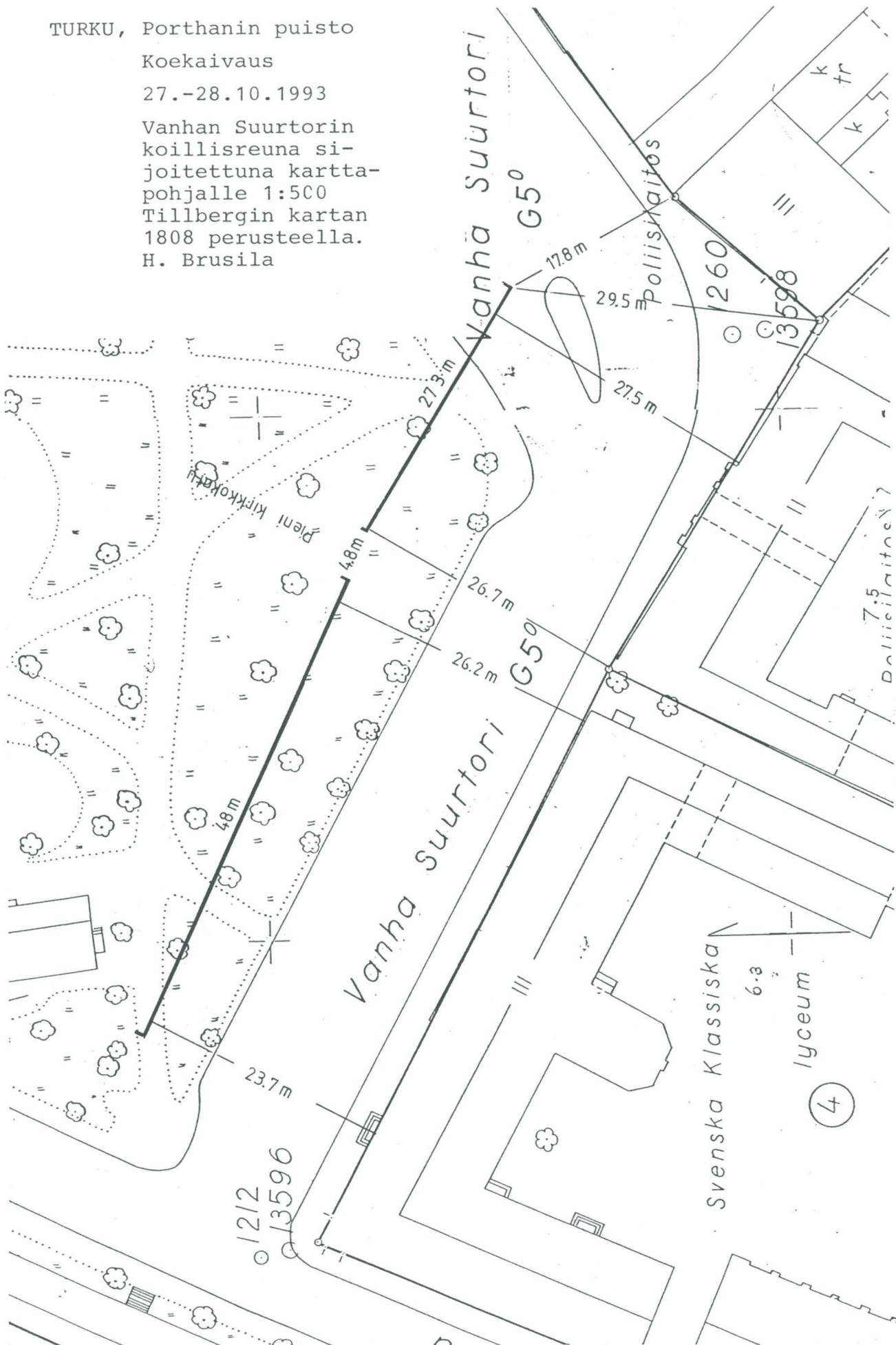

TURKU, Porthanin puisto

Koekaivaus

27.-28.10.1993

Vanhan Suurtorin
koillisreuna si-
joitettuna kartta-
pohjalle 1:500
Tillbergin kartan
1808 perusteella.
H. Brusila

1. Turku, Porthaninpuisto 27.-28.10.1993
koekaivaus 1993, koekuoppa 1. Kuvattu kohti
raatihuonetta.

2. Turku, Porthaninpuisto
koekaivaus 1993, koekuoppa 1:stä paljastunut
seinämuuri, kuvattuna Suurtorin suunnalta.

3. Turku, Porrthaninpuisto
koekaivaus 1993, koekuoppa 1:stä paljastunut
seinämuuri, kuvattuna idästä.

4. Turku, Porthaninpuisto
koekaivaus 1993, koekuopasta 1 paljastunut
seinämuuri, kuvattuna lännestä.

5. Turku, Porthaninpuisto
Koekaivaus 1993, koeoja 3, kuvattuna Raatihuoneen suunnalta

6. Turku, Porthaninpuisto
Koekaivaus 1993, koeoja 3, kivijalka.
Kuvattu Raatihuoneen suunnalta.

7. Turku, Porthaninpuisto
koeaivaus 1993, koejasta 3 paljastunut kivijalka, kuvattu lännestä.

8.
Turku, Porthaninpuisto
koeaivaus 1993, koejasta 3
paljastuneen seinälinjan
jäännöksiä. Brikkalan talon
suunnalta kuvattuna.

9. Turku, Porthaninpuisto
koekaivaus 1993, koeoja 4. Kuvattuna joen
suunnalta.

10. Turku, Porthaninpuisto
koekaivaus 1993, koeoja 4, kivijalka kuvattuna
Raatihuoneen suunnalta.

11. Turku, Pothaninpuisto
koekaivaus 1993, koeoja 4, Kivijalka kuvattuna
Suurtorin suunnalta.